

Податкові ризики у системі фінансово-економічної безпеки
Налоговые риски финансово-экономической безопасности
Tax risks of economic safety

Науковий керівник – доц. каф. «Обліку, аналізу і аудиту», канд. екон. наук

Башинська І.О., Башинська И. А., Bashynska I.

Студент - Валянська А. О., Валянська А. А. Valyanskaya A.

Розглянуто поняття "податкових ризиків економічної безпеки", їх види, причини виникнення, можливі наслідки ризиків, а також методи для запобігання загрозам. Описано основні сфери ризику економічної безпеки та запропоновано дії щодо усунення ризиків.

Ключові слова: податковий ризик, економічна система фінансової безпеки, підприємство, загрози, податкова політика, оптимізація.

The concept of "tax risks of economic safety", their types, causes of occurrence, possible consequences of risks, as well as methods for prevention of threats are considered. The main areas of the risk of economic security are described, and actions for eliminating risks are proposed.

Key words: tax risk, economic system of financial security, enterprise, threats, tax policy, optimization.

Рассмотрено понятие "налоговых рисков экономической безопасности", их виды, причины возникновения, возможные следствия рисков, а также методы для предотвращения угроз. Описаны основные сферы риска экономической безопасности и предложены действия по устранению рисков.

Ключевые слова: налоговый риск, экономическая система финансовой безопасности, предприятие, угрозы, налоговая политика, оптимизация.

В останні роки для економіки України притаманна фінансово-економічна та політична нестабільність. В таких умовах для усіх суб'єктів господарювання набуває особливого значення проблема забезпечення економічної безпеки. Під економічною безпекою розуміємо «стан економічної системи, що характеризується наявністю конкурентних переваг, які досягаються ефективним використанням існуючих власних та

залучених ресурсів, своєчасним впровадженням комплексу заходів з метою підтримання нормальних умов працездатності системи для максимального досягнення поставлених цілей у короткостроковому та довгостроковому періоді в умовах постійної зміни навколишнього середовища» [1, с. 20].

Податки супроводжують велику кількість господарських операцій, тому вони є однією з суттєвих витрат суб'єкта господарювання, що звісно відображається на діяльності підприємства. Тому можемо зрозуміти, що підвищення рівня економічної безпеки підприємства залежить від оптимізації його податкової безпеки, яка полягає у тому щоб визначити та проаналізувати усі можливі податкові ризики та знизити їх негативний вплив на діяльність підприємства. Існує потреба формування виваженої податкової політики суб'єкта господарської діяльності та її реалізації, що буде відігравати ключову роль у системі управління для того щоб зміна зовнішніх чинників не впливала на економічну діяльність.

Під податковим ризиком мається на увазі ймовірність виникнення негативних наслідків через невірну побудову податкової системи та її неефективне функціонування, вплив внутрішніх та зовнішніх чинників та дію існуючих загроз на неї. Існування податкового ризику приводить до виникнення фінансових втрат для підприємства, а також для держави через неефективність його податкової політики. Податкові ризики, які впливають на податкову безпеку підприємства, поділяються на зовнішні та внутрішні відносно до джерел виникнення [2].

До зовнішніх факторів належить недосконалість податкового законодавства, надмірне податкове навантаження через велику кількість податків та зборів, недостатня кваліфікація персоналу, який здійснює контроль за сплатою податків.

До внутрішніх факторів відносять: недоотримання вимог податкового обліку працівниками, допущення арифметичних чи методологічних помилок, що призвели до заниження чи завищення суми податкового зобов'язання, зниження податкового навантаження нелегальним шляхом, неможливість передбачення дій контрагентів [3].

Наслідками реалізації ризиків у результаті впливу зовнішніх факторів є збільшення ставок оподаткування, введення нових податків, зміна методики розрахунку.

Результатом внутрішніх факторів є негативні зміни у діяльності підприємства, недосконалість податкового планування або його відсутність а також можлива неузгодженість податкових розрахунків із бухгалтерським обліком.

Об'єкт господарської діяльності має визначати найбільш небезпечні фактори впливу зовнішньої та внутрішньої середовища та виходячи з цього розробити систему заходів щодо їх попередження.

Існує багато методик забезпечення податкової безпеки суб'єктів, таких як:

- податкове планування,
- оптимізація податкових зобов'язань та навантаження,
- управління податковими потоками,
- мінімізація податкових зобов'язань та оподаткування,
- управління податковими ризиками,
- оптимізація зовнішнього податкового середовища підприємств,
- оптимізація податкового портфелю,
- перевірка належної сумлінності щодо виконання податкових зобов'язань тощо.

Цей перелік методик залежить від податкової стратегії, що реалізується підприємством.

До основних стратегій, яким треба приділити увагу найбільш, відносяться такі:

- максимальна податкова безпека, яка спрямована на абсолютне виконання вимог податкового законодавства;
- податкова оптимізація, яка полягає у зменшенні податкових зобов'язань та скороченні ризиків за допомогою правомірних дій платника податків;
- «пом'якшення» податкових наслідків припускає відмову від свідомо неправомірних угод і мінімізацію сумнівних господарських операцій.

Створення безпечної економічної системи підприємства залежить від визначення потенційних ризиків та загроз. Виділяють п'ять основних сфер податкового ризику в зоні економічної безпеки [4; 5]:

- відносно безризикова сфера: через легальне нарахування та сплату податків ризик підприємства мінімальний, у процесі господарської діяльності підприємство сплачує встановлені податки й одержує прибуток, якщо рівень податкового навантаження сприяє розвитку бізнесу;
- сфера мінімального ризику: у результаті діяльності підприємство ризикує частиною або всією величиною чистого прибутку, якщо воно сплачує штрафні санкції та пені через порушення податкової дисципліни.

– сфера підвищеного ризику: підприємство ризикує тим, що в найгіршому випадку зробить покриття всіх витрат, а в кращому – дістане прибуток набагато менше розрахованого рівня.

– сфера критичного ризику: підприємство ризикує втратити не тільки прибуток, але й недоодержати передбачувану виручку від реалізації, що можливо, якщо підприємство, прагнучи мінімізувати податки, порушує податкове законодавство. Як результат санкції та штрафи вище за суму податків, які підприємство має сплачувати легально. Підприємство втратить оборотні кошти, матиме великі борги та скоротить масштаби діяльності. Як наслідок становище суб'єкта господарювання буде критичним.

– сфера неприпустимого (катастрофічного) ризику: за надмірно високих податкових санкцій підприємство, сплативши їх, може стати банкрутом. У цьому випадку курс акцій впаде, оборотні кошти стануть відсутніми та можливо що вони стануть заборгованостями, та навіть можливо банкрутство.

Отже, підприємство має сформувати та реалізувати ефективну податкову політику, яка відповідатиме критеріям економічної безпеки та дасть змогу уникнути податкові ризики та загрози. В такому випадку об'єкт господарювання буде відповідати безризиковій сфері або сфері мінімального ризику.

Податкові ризики у системі фінансово-економічної безпеки займають дуже важливе місце, тому їх треба контролювати. Для цього необхідно побудувати ефективну систему податкового менеджменту. Податкові ризики треба виявляти, оцінювати та впроваджувати ефективні інструментарії щодо зменшення їх негативного впливу. За допомогою цих дій підприємство матиме змогу знизити збитки та збільшити прибуток, а також допоможе виявляти та ліквідувати причини ризиків на самому початку та зробить підприємство інвестиційно-привабливим.

Список використаних джерел:

1. Башинська І.О. Розділ 3.2. Уточнення визначення дефініції та економічного змісту категорії «економічна безпека підприємства» (С. 14-20) у кол. монографії Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна монографія у 2т.]. – Дніпропетровськ: «ФОП Дробязко С.І.», 2014. – Т. 2. – 349 с.
2. Risk Management. Lecture course: textbook // Bashynska I., Filyppova S. – Харків: вид-во «Діса плюс», 2017. – 101 с.
3. Чернякова Т.М., Дрозняк О.В. Урахування факторів ризику в процесі забезпечення податкової безпеки підприємства / Т.М. Чернякова, О.В. Дрозняк // Часопис економічних реформ. – 2012. – № 2(6). – С. 34–37.
4. Грачов О.В. Податкова безпека як невід’ємна складова економічної безпеки підприємства / О.В. Грачов // Економічна безпека: вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 86–88.
5. Bashynska I. Ensuring economic security of modern enterprise as a systematic approach // British Journal of Science, Education and Culture, 2014, No.1. (5) (January-June). Volume IV. “London University Press”. London, 2014. – 804 p. – P. 340-343.